

Powered by
Arizona State University®

UDG KURS O AKADEMSKOM INTEGRITETU

ZAŠTO MI JE POTREBAN OVAJ KURS?

Svaki student i studentkinja mora razumjeti važnost koju nose akademski integritet i akademsko pisanje.

Akademski integritet ili čestitost podrazumijeva djelovanje na pošten, fer, pun poštovanja i odgovoran način u tvojim studijama i akademskom radu. To znači primjenjivati te vrijednosti u sopstvenom radu, kao i kada se bavite radom i doprinosima drugih. Ove vrijednosti se očekuju i od nastavnika kao i od studenata i studentkinja.

To znači pristupiti studijama, istraživanju i profesionalnom životu na etičan način, imati hrabrosti donijeti ispravne odluke i pokazati integritet u svojim postupcima kao dio zajednice Univerziteta Donja Gorica. Akademski integritet odnosi se na to ko ste kao osoba i kako se ponašate u najvažnijim trenucima.

Sposobnost pisanja u akademskom stilu ključna je za disciplinovano učenje i presudna je za akademski uspjeh. Nekoliko aspekata čini akademsko pisanje važnim. Međutim, prvo moramo razumjeti važnost akademskog pisanja, prije nego što se njime počnemo i koristiti. Glavna svrha ove vrste pisanja je pomoć u poboljšanju razumijevanja publike koja nas čita bilo da je to ocjenjivač, bilo da se radi o široj javnosti. Akademsko pisanje prati formalni ton i stil, ali on nije tako složen kao što mnogi misle. Otud i ideja za ovim kursom.

Kontrola nad akademskim pisanjem daje studentima i studentkinjama sposobnost i moć za djelovanje u izgradnji njihovog znanja, vještina, određivanju obrazovanja, praksama u konkretnim disciplinama, društvenom položaju i napredovanju u karijeri.

Zato je za tebe važan i ovaj kurs.

DIO I) AKADEMSKI INTEGRITET – POJAM I ZNAČAJ

Uvod:

Upisom studija na Univerzitetu Donja Gorica postali ste članovi i članice akademske zajednice. Time ste postali dio UDG-a i obavezali ste se da ćete svojim aktivnostima tokom i nakon studija doprinijeti ostvarenju misije Univerziteta Donja Gorica: da studente i studentkinje osposobi da budu odgovorni građani i građanke globalnog svijeta. Važan dio toga je poštovanje pravila akademskog integriteta, poštovanje etičkih vrijednosti i standarda akademske zajednice koji su samo dio moralnog kodeksa odgovorne građanke i građanina globalnog svijeta.

Lekcija 1: Šta je akademski integritet?

Riječ integritet potiče od latinske riječi integritas, koja znači: potpunost, nedjeljivost, cjelovitost, kao i lično poštenje, nezavisnost, ispravnost, neporočnost i privrženost određenim vrijednostima i ponašanju.

Akademski integritet je akademsko ponašanje koje obezbjeđuje očuvanje akademske čestitosti, dostojanstva profesije, kvaliteta rada i proizvoda rada, duha ravnopravne saradnje sa svim učesnicima i učesnicama akademskog procesa, usmjerenosti na istinu kao temeljnu vrijednost i poštovanje zakonskih propisa kao osnove odgovornosti članova i članica akademske zajednice odnosno svako ponašanje koje je u skladu sa načelima akademskog integriteta.

Početak studiranja je početak nove faze Vašeg ličnog razvoja i Vaš uspjeh na studijama treba da bude zasnovan na ljudskoj i akademskoj čestitosti, odnosno na primjeni načela akademskog integriteta. Akademski integritet se zasniva na sljedećim principima - načelima:

1. Čestitosti
2. Objektivnosti
3. Otvorenosti
4. Slobode u istraživanju
5. Odgovornosti prema akademskoj zajednici i društvu

Akademski integritet je **dio ličnog integriteta pojedinca** i podrazumijeva ličnu odgovornost, poštenje, samostalnost i korektno ponašanje.

Ponašaj se prema rezultatima drugih ljudi onako kako želiš da se ljudi ponašaju prema tvojim rezultatima.

Lekcija 2: Kršenje akademskog integriteta

Postoje različiti oblici kršenja akademskog integriteta kojih studenti i studetkinje treba da se klone, a koji mogu da dovedu do različitih posljedica. Kršenje akademskog integriteta uključuje aktivnosti kojima se tuđi rad predstavlja kao svoj ili se nešto predstavlja na neistinit način (na primjer kroz falsifikovane podatke), ali i sve radnje koje se mogu okarakterisati kao varanje na ispitima kroz korišćenje nedozvoljenih sredstava ili kroz nedozvoljenu saradnju sa kolegama studentima ili trećim licima.

Postoji više načina kršenja akademskog integriteta od kojih su najčešći:

1. Plagijarizam je preuzimanje tuđeg autorskog djela ili dijela tog autorskog djela, tuđih bitnih naučnih saznanja ili njihovih djelova, hipoteza, teorija, metoda, podataka do kojih se došlo naučnim istraživanjem bez označavanja autora, ili sprovođenje druge slične radnje prikazujući ih kao autentično svoje djelo, u cilju pribavljanja lične koristi. Najjednostavnije rečeno, plagijarizam je **korišćenje rada drugih ljudi bez pozivanja na izvore**.
2. Fabrikovanje u naučnom istraživanju je izmišljanje podataka i rezultata naučnog istraživanja i njihovo objavljivanje.
3. Falsifikovanje u naučnom istraživanju je mijenjanje i prepravljanje podataka i rezultata naučnog istraživanja i njihovo publikovanje.
4. Poklonjeno autorstvo podrazumijeva kupovinu radova (seminarskih, master, doktorskih i naučnih radova i drugih djela literature), pisanje radova u ime drugog i za njegov račun (cijelog ili dijela rada).
5. Citiranje izvan konteksta je prepisivanje ili parafraziranje teksta uz navođenje autora, ali u izmijenjenom kontekstu.

Kršenjem pravila poštovanja tuđeg autorstva rizikujete pokretanje disciplinskog postupka i kažnjavanje, ali najstrožija kazna ostaje to što ćete u svojoj sredini ostati zapamćeni kao prestupnik i plagijator.

Lekcija 3: Akademski integritet na UDG-u – važnost pravila i posljedice njihovog kršenja

UDG je prepoznat kao institucija koja gaji kulturu akademskog integriteta.

Tako se u toku prve sedmice nastave za novoupisanu generaciju, studenti i studentkinje upoznaju sa svim pravilima studiranja koja su jasno definisana i objavljena na web stranici Fakulteta i individualizovanim studentskim portalima. Svi studenti i studentinje, zaposleni i zaposlene na UDG-u su dužni da poštuju unaprijed definisana pravila u svim oblastima i aktivnostima (nastava i istraživanje), pri čemu ne postoji mogućnost niti jedne instance na UDG-u da diskreciono mijenja pravila. Nepoštovanje tih rokova i pravila povlači disciplinsku odgovornost, kako studenata, tako i svih zaposlenih.

Na početku studijske godine javno se objavljuje raspored nastave, raspored polaganja kolokvijuma i završnih ispita, neradni dani tokom semetra. Svi rasporedi i rokovi se poštuju, a javno su dostupni studentima radi planiranja aktivnosti i obaveza. Na individualnim web portalima svake od disciplina objavljuje se akademski kalendar i informacije o predmetu, pravila organizacije nastave na predmetu, način formiranja ocjene i sl. Sva ta dokumenta javno su dostupna svim studentima i studentkinjama. Na UDG-u postoje jasno definisana pravila polaganja pismenih ispita ("13 zapovijesti polaganja pismenih ispita na UDG-u") sa kojima se studenti detaljno upoznaju prve sedmice nastave za novoupisanu generaciju studenata.

Kao važan dio akademskog integriteta definisana su pravila u pogledu poštovanja standarda akademskog pisanja i citiranja. Na svim fakultetima i svim nivoima studija postoje obavezni predmeti koji se odnose na akademsko pisanje. Poštovanje pravila akademskog pisanja je obavezno i na nivou domaćih zadataka, eseja, seminarskih radova i sl. Završni radovi na svim nivoima studija prolaze obaveznu provjeru kroz antiplagijatorski softver, a pravila mentorskog rada podrazumijevaju obavezne direktne konsultacije sa studentima i studentkinjama, kroz koje mentori i mentorke moraju da se uvjere da kandidati i kandidatkinje vladaju materijom koju obrađuju u završnim radovima. Nepoštovanje rokova u komunikaciji između mentora i mentorki s jedne, i studenata i studentkinja s druge strane u proceduri izrade završnih radova podliježe disciplinskoj odgovornosti. U drugom dijelu ovog kratkog kursa upoznaćete se sa osnovnim pravilima akademskog pisanja.

Lekcija 1: Što je akademsko pisanje?

Akademsko pisanje predstavlja standarde, načela i principe kojih se pojedinac treba pridržavati prilikom pisanja akademskih radova.

Cilj svakog akademskog rada je da studenti i studentkinje samostalno istraže i pismeno izlože određeni problem i da ukoliko je potrebno na usmenoj odbrani dokažu ispravnost svojih stavova.

Akademski radovi predstavljaju sve radove koji se pišu tokom studija, osnovnih i magistarskih. Doktorske disertacije po okolnostima u kojima nastaju su akademski radovi, a po ciljevima naučni radovi.

Akademski radovi obuhvataju sve:

- Pisane ispitne eseje
- Seminarske radove
- Završne diplomske radove
- Magistarske radove
- Doktorske disertacije i dr.

Upravo materijal u nastavku ima za cilj da studentima i studentkinjama koji počinju pisanje svojih prvih seminarskih radova i eseja olakša pisanje istih, i sadrži preporuke i savjete kako organizovati izradu radova.

Akademski rad predstavlja samostalan rad u kojemu studenti i studentinje obrađuju izabranu temu, uz konsultacije sa profesorom-mentorom.

Redosljed postupaka u izradi seminarskog-naučnog rada obuhvata:

- Izbor i formulisanje teme rada
- Prikupljanje materijala i traganje za dokumentacijom
- Pisanje rada

A za određene radove uključuje i:

- Recenziju rada
- Štampanje rada
- Javnu odbranu rada

U nastavku je dato detaljnije objašnjenje ovih postupaka.

Lekcija 2: Izbor teme i pisanje akademskih radova

Temu za akademski rad mogu predložiti profesori i profesorice-mentori i mentorke ili sami kandidati i kandidatkinje. U oba slučaja, potrebno je voditi računa o predznanju i interesima koje student ili studentkinja ima za određenu oblast, o raspoloživoj literaturi, kao i budućim planovima tog kandidata ili kandidatkinje.

Akademski rad može biti koncipiran:

1. kao sistematizovani prikaz neke teorije ili grupe teorija (sa uslovljenostima i komparacijama) ili inovacije iz neke oblasti,
2. istraživački projekat,
3. kao kombinacija teorijskog prikaza i istraživanja.

Svaka tema, iako je možda ranije već bila obrađena **može se analizirati na nov način i napraviti aktuelnom i zanimljivom**. Novina se može ogledati u istraživanju nove materije, primjeni drugog metoda, komparaciji prethodnih istraživačkih rezultata, primjeni poznatog metoda na drugom materijalu, u tumačenju rezultata ili slično.

Kada se izabere tema, potrebno je i formulirati naslov seminarskog rada na način da se jasno iskaže predmet istraživanja na precizan i konkretan način.

Nakon određivanja teme rada počinje se sa prikupljanjem materijala i traganjem za literaturom koja obrađuje datu temu. Uvid u literaturu omogućava da se razvije sopstveno shvatanje problema koji se obrađuje. Prilikom čitanja literature o izabranoj temi poželjno je praviti metodološke bilješke u kojima će se zapisivati sopstvene ideje i kritičke napomene. Čitanje literature treba da omogući studentu ili studentkinji da u svom radu ne otkriva već otkriveno, da ne zaostaje za savremenim tokovima, da ne dođe samo do kompilacije poznatih radova i sl.

Nakon uvida u literaturu pristupa se pisanju akademskog rada. Da bi se moglo početi sa pisanjem rada i jasno odrediti cilj, postavljaju se pitanja:

- Zašto pišem - za koju priliku pišem?
- Kakav rad hoću da napišem?
- Koji se obim rada očekuje?
- Koja je osnovna hipoteza koju želim da dokažem?

Opšteprihvaćeno je da struktura akademskog rada zavisno od zahtjevnosti i obima rada obuhvati:

- Naslovnu stranu rada
- Apstrakt rada, na našem i engleskom jeziku
- Ključne riječi
- Sadržaj rada
- Uvod
- Razrada teme, način istraživanja i rezultati
- Zaključak
- Literatura

Eventualno moguće je na kraju akademskog rada uključiti tabelu indeksa, tabelu korišćenih skraćenica ili priloge.

Naslovna strana akademskog rada je prvi kontakt sa čitaocem i standardna forma obuhvata sljedeće podatke: naziv (i logo) univerziteta i fakulteta, mjesto visokoškolske institucije, temu akademskog rada ispod koje se navodi koji oblik akademskog rada je u pitanju (seminarski rad, esej, diplomski rad...), ime i prezime studenta ili studentkinje (autora ili autorke rada), kao i broj dosijea, grad i datum (mjesec i godina).

Apstrakt rada treba da pomogne potencijalnom čitaocu da se opredjeli da li će rad čitati ili ne, odnosno da ga zainteresuje da isti u cjelosti pročita. U apstraktu rada se tačno i jezgrovito izlaže svrha i suština rada.

Ključne riječi predstavljaju pojmove koji su bitni za razumjevanje nekog rada, koji upućuju na cjelokupnu, specifičnu problematiku rada.

Sadržaj rada predstavlja numeričko-tekstualni prikaz akademskog rada i daje uvid u strukturu rada kao i stranice rada na kojima se nalaze određeni naslovi i podnaslovi poglavlja.

Uvod predstavlja prvo poglavlje rada i u istom se navodi problem istraživanja koji se analizira u radu. Uobičajeno je da uvodno poglavlje sadrži:

- Predmet i cilj rada (gdje se definiše problem i hipoteza rada)
- Izvori podataka i metode prikupljanja (gdje se navodi koja je literatura korišćena za pisanje rada i na koji način su prikupljeni podaci za pisanje istog)
- Sadržaj i struktura rada (gdje se ukratko predstavljaju poglavlja koja slijede)

Obavezni dio rada predstavlja definisanje hipoteze istraživanja, odnosno postavljanje cilja istraživanja. Hipoteza je najjednostavnije rečeno pretpostavka o još nepoznatim svojstvima predmeta istraživanja. Ta pretpostavka se kroz dalji istraživački rad provjerava i potom, zavisno od rezultata, usvaja, djelimično usvaja ili odbacuje. Hipoteze su dakle deklarativne rečenice u kojima se izražava očekivanje o povezanosti između pojava koje se analiziraju.

Razrada teme, način istraživanja i rezultati predstavlja najobimniji dio rada i obuhvata 60-80% akademskog rada. U ovom dijelu opisuje se fenomen koji se istražuje, analiziraju bitne karakteristike, interpretiraju i sistematizuju rezultati. Prilikom pisanja razrade teme korisno je primijeniti (ukoliko je moguće) sljedeći raspored:

- dosadašnji razvoj datog problema,
- sadašnje stanje i postojeći problemi
- kao i eventualna procjena za budućnost kojom se daju određena rješenja i mjere.

Zaključak predstavlja posljednje poglavlje akademskog rada i u njemu se izvode jezgroviti i jasni zaključci o postavljenom pitanju, odnosno pokazuje se da li su dobijeni rezultati postigli postavljene ciljeve istraživanja.

U *literaturi* se navodi popis svih izvora literature koji su korišćeni tokom istraživanja i tokom pisanja rada. Literatura se navodi po prezimenu, pa imenu autora. Svaki navedeni izvor u literaturi mora biti snabdjeven podacima koji su standardizovani: npr. kod monografije: prezime, ime autora (godina izdanja), *naziv djela*, izdavač, mjesto izdanja.

Lekcija 3: Plagijarizam i pravilno pozivanje na literaturu i stil pisanja

Plagijarizam je predstavljanje riječi, ideja ili radova drugih autora bez navođenja izvora. Odnosno, plagijarizam obuhvata:

- Mijenjanje svega nekoliko riječi ili fraza, ili samo redosljeda riječi
- Ne citiranje izvora
- Odnosno, ne korišćenje svojih riječi.

Prilikom pisanja rada i korišćenja literature potrebno je jasno razdvojiti što je pročitano i preuzeto iz literature, kao i što su sopstvena zapažanja. U tu svrhu koriste se:

- *Citati* se koriste da se doslovno prenesu izvodi iz pročitane literature. Obilježavaju se znacima navodnika („...”) i obavezno je u fusnoti navesti prezime, ime autor-a/ke, (godinu izdanja), *naziv djela*, izdavača, mjesto i broj stranice sa koje je preuzet citat;
- *Parafraza*: piše se iza dvotačke (:) i koristi se da pojednostavi veći dio teksta, svodeći na glavnu ideju ili na bitnu činjenicu. U parafraziranju je potrebna korektnost i potrebno je vjerno prenijeti ono što je dati autor htio reći. (Prilikom pisanja parafraza mogu se kao uvodi koristiti sledeći navodi: kao što je XX rekao, napisano je, XX je u svom djelu XX tvrdio, ustanovio je i sl.);
- *Rezimei*: pišu se iza dvotačke (:) i njima se iznosi samo glavna ideja određenog djela ili označava da se neki autor bavio temom o kojoj je riječ.

Postoje različiti stilovi navođenja korišćenih izvora: APA, Harvard, Čikago, Vankuver i drugi, što zavisi od oblasti istraživanja (prirodne nauke, društvene nauke), časopisa u kojem se publikuje rad,... Na internetu se naravno mogu pronaći detaljne instrukcije za navođenje zavisno od stila. Svakako, nakon definisanja stila koji će biti korišćen prilikom pisanja akademskog rada neophodno je da budete konzistentni, odnosno dosljedni u korišćenju istog. Drugim riječima, cijeli rad mora biti napisan korišćenjem istog stila navođenja literature. Veza između **bibliografije, citata i fusnota se mora pažljivo uspostaviti**. Svaka citat, parafraza ili rezime mora imati fusnotu, a svako dijelo iz fusnote mora se naći u literaturi na kraju rada.

Ukoliko se u akademskom radu koriste određene *tabele, grafici ili slike* obavezno je: označavanje tabele, grafika ili slike iznad istog (centrirano- na sredini) a ispod tabele, grafika ili slike obavezno je navođenje izvora. Djelo odnosno izvor određenog grafika, tabele ili slika mora se uključiti i u literaturu na kraju akademskog rada.

Stil pisanja akademskog rada treba da bude primjeren temi, vrsti rada i oblasti o kojoj se piše. Da bi se stil smatrao primjerenim za pisanje akademskog rada mora da posjeduje: jasnoću, jednostavnost, prirodnost, odmjerenu, raznolikost. Prilikom pisanja rada obavezno je poštovanje pravopisa.

Najčešće slabosti u stilu pisanja: lične neformalnosti (kada se piše u prvom licu jednine ili prvom licu množine, što nije dozvoljeno za akademski rad), upotreba određenih žargona, kao i neodgovarajući izbor riječi. Riječi u rečenicama, rečenice u pasusima, pasusi u odjeljcima i odjeljci u većim cjelinama teksta trebalo bi da budu uređeni u jasni, te da postoji prirodan slijed i neprekidan tok. Potrebno je izbjegavati duge i za praćenje teške rečenice koje ne mogu održati pažnju čitaoca.

Svaka forma plagijarizma (bio on namjeren ili nenamjeren) otkrije se prije ili kasnije i nosi sa sobom ozbiljne kazne. Zbog toga Vam predlažemo da se detaljno upoznate sa pravilima akademskog pisanja. Ukoliko niste sigurni konsultujte profesore i profesorice, asistente i asistentkinje ili kolege i kolegice i vodite računa o istima prilikom pisanja Vaših budućih akademskih radova.